

EXLIBRIS
KAJETANA WINCENTEGO
KIELISIŃSKIEGO

ZBIÓR PODOBIZN

Z SŁOWEM WSTĘPNEM
FRANCISZKA BIESIADECKIEGO

K R A K Ó W

NAKŁADEM KOŁA MIŁOŚNIKÓW EXLIBRISU
PRZY TOWARZYSTWIE MIŁOŚNIKÓW KSIĄŻKI

M C M X X V I

EXLIBRISY
K. W. KIELISIŃSKIEGO

LIBRARY
UNIVERSITY OF WISCONSIN

Kajetan Wincenty Kielisiński
Autoportret w sztychu.

EXLIBRISY
KAJETANA WINCENTEGO
KIELISIŃSKIEGO

ZBIÓR PODOBIZN

Z SŁOWEM WSTĘPNEM
FRANCISZKA BIESIADECKIEGO

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 26-68-63

K R A K Ó W .

NAKŁADEM KOŁA MIŁOŚNIKÓW EXLIBRISU
PRZY TOWARZYSTWIE MIŁOŚNIKÓW KSIĄŻKI

M C M X X V I

*Exlibrisy K. W. Kielisińskiego
wytłoczono w Drukarni Narodowej w Krakowie
w trzystu pięćdziesięciu numerowanych
egzemplarzach*

Nr. 259

24,199

PIELEGNOWANY przezemnie od dawna zamiar zestawienia kompletnego katalogu exlibrisów Kielisińskiego, opatrzonego zbiorkiem podobizn, ubiegł niestety Kazimierz Reychman, ogłosiwszy w 1924 r. w 3-cim zeszycie czasopisma *Sztuka i artysta* pracę *O twórcach exlibrisów polskich*, w której poczesne miejsce poświęcił Kielisińskiemu. Podejmuję jednak rzecz ponownie, gdyż przygotowałem już klisze do zamierzonego artykułu, a właśnie materiał ilustracyjny odgrywa tu przecież główną rolę.

Zacznę od ustalenia nazwiska artysty. Wittyg mianuje go Kilisińskim, Estreicher Kieleśińskim. Wszystko mylnie. Nazwisko brzmi poprawnie Kielisiński. Przejdźmy za *Słownikiem malarzy polskich* Rastawieckiego główne szczegóły żywota Kajetana Wincentego Kielisińskiego.

Urodził się około 1810 r. w Mieronicach, w województwie krakowskim. Ukończywszy początkowe nauki w szkole pińczowskiej, udaje się do Warszawy, gdzie w latach 1829 i 1830 uczęszcza na Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytetu. Tu pod kierownictwem Jana Piwarskiego nabywa gruntownych wiadomości w zakresie rytownictwa. Bierze udział w powstaniu listopadowym. Zetknąwszy się w służbie wojskowej z jen. Kosseckim, zawiera z nim bliższe stosunki i w dowód pamięci wykonywa dlań przepięknie rytowane album numizmatyczne p. t. *Monety i medale polskie*. W 1832 r. wyjeżdża do Krakowa, a stąd po kilkuletnim pobycie udaje się do Medyki na wezwanie słynnego miłośnika sztuki krajowej Gwalberta Pawlikowskiego. Pomaga mu w porządkowaniu zbiorów i nakłoniony przezeń podejmuje ponownie zaniedbane zajęcia rytownicze, których nie porzuca już odtąd do końca życia. W 1839 opuszcza Medykę, by objąć posadę bibliotekarza u Tytusa Działyńskiego, najpierw w Oleszycach, później w Kórniku, gdzie przedwcześnie w 40 roku życia umiera. Taki jest krótki przebieg życia Kielisińskiego.

Pozostało po nim bardzo wiele rysunków piórem i ołówkiem wykonanych.

konanych. Grupują się one głównie w zbiorach Pawlikowskich (obecnie w Zakładzie Nar. im Ossolińskich), w kolekcji Aleksandra Batowskiego (dziś w Bibliotece Baworowskich), dalej w Bibliotece Poturzyckiej Dzie duszyckich we Lwowie i w księgozbiorze Kórnickim. Około stu płyt miedziorytowych Kielisińskiego przechowuje Muzeum Narodowe im. Sobieskiego we Lwowie. Podpisywał swe prace inicjałami K. W. K. lub monogramem WK, czasami datą dnia, miesiąca i roku, a nawet i miejsca wykonania.

Po śmierci Kielisińskiego ogłoszono drukiem *Spis miedziorytów, litografji, rysunków, płyt miedzianych, przyborów potrzebnych dla malarzy i miedziorytników, z wolnej ręki do sprzedania z polecenia L. Königha w Księgarni I. K. Żupańskiego* (Poznań 1849, 8°, str. 23). Była to spuścizna po nim, z której wydał Żupański w 1853 r. *Album W. Kielisińskiego*, poprzedzony kartą tytułową rytowaną przez M. Jarczyńskiego, obejmujący 27 tablic, a w 1855 *Zeszyt dodatkowy do Albumu Kielisińskiego* złożony z 9 tablic. Katalog blach rytowanych przez Kielisińskiego znajduje się w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej 5442, pozostałym po Żegocie Paulim.

Exlibrisy Kielisińskiego zajmują w rozwoju polskiego znaku książkowego stanowisko wcale wybitne. W okresie panowania pieczętki i exlibrisu drukarskiego, wybijają się walorami piękna i talentu. Nie są wprawdzie w stylu oryginalne, lecz dotrzymują kroku exlibrisowi zachodniemu i techniką i wartością artystyczną. W charakterze zdradzają epokę romantyzmu. Dodaje im znamienia indywidualnego wojskowa i patrijotyczna emblematyka. Niestety nie zostawił po sobie Kielisiński uczniów, ani nawet naśladowców. Rozbudzone przezeń zamiłowanie do grafiki i zdobienia książek w sposób naprawdę bibliofilski zamknęło się w niewielkiem kole przyjaciół i znajomych i nie zatoczyło szerszych kręgów. Co więcej, pewna ilość wykonanych przezeń znaków książkowych nie była nigdy w użyciu. Exlibris Dzieduszyckiego (por. tabl. II) był tylko próbą, która później została przerobiona na znak Biblioteki Muzeum Dzieduszyckich (por. tabl. III). Znak Aleksandra Fusieckiego (por. tabl. IV) także pozostał tylko projektem, bodaj z własnej inicjatywy artysty wykonanym.

Wykaz exlibrisów wykonanych przez Kielisińskiego, uzupełniony powołaniem się na dołączone podobizny i na *Exlibrisy Bibliotek Polskich* Wiktora Wittyga, tak się przedstawia.

1. Aleksandra

1. Aleksandra Konstantego Batowskiego, tabl. I, Wittyg I 109.
2. Józefa Dzieduszyckiego, tabl. II i III, Wittyg II 123.
3. Aleksandra Fusieckiego, tabl. IV.
4. Seweryna Grodzickiego, (I), tabl. V, Wittyg II 129 (podobizna z odmiennego stanu płyty).
5. Tegoż (II), tabl. VI.
6. Własny artysty, tabl. VII, Wittyg II 131.
7. Ignacego Łosia (I), tabl. VIII, Wittyg II 139.
8. Tegoż (II), tabl. IX, Wittyg II 140.
9. Tegoż (III), tabl. X, Wittyg II 139.
10. Gwalberta Pawlikowskiego (I), tabl. XI.
11. Tegoż (II), tabl. XII, Wittyg II 146.
12. Tegoż (III), tabl. XIII, Wittyg II 145.
13. Tegoż (IV), tabl. XIV, Wittyg II 146.
14. Tegoż (V), tabl. XV, Wittyg II 146 (podobizna z odmiennego stanu płyty).
15. Tegoż (VI), tabl. XVI, Wittyg II 146.
16. Adama Rościszewskiego, tabl. XVII, Wittyg II 158.
17. Leona Rzewuskiego, tabl. XVIII, Wittyg II 161.
18. Augusta Wysockiego, tabl. XIX, Wittyg II 177.
19. Teofila Żebrawskiego, tabl. XX, Wittyg II 185.
20. Teodora Żerdzińskiego, tabl. XXI, Wittyg II 186.

W uzupełnieniu powyższego wykazu dodam jeszcze parę uwag.

Aleksander Fusiecki, którego exlibrisu Wittyg nie znał, był księgarzem i antykwarzem w Krakowie w pierwszej połowie XIX w. Pozostawał z Kielisińskim w pewnej zażyłości, czego dowodem przechowywany w zbiorach Pawlikowskich (N. inw. 2329) niewielki ryt przedstawiający mury Krakowa z następującą dedykacją: „Aleksandrowi Fusiewiczowi dziękując za mnogie przyjacielskie pomocy ofiar 12/IV, 1841“.

Exlibris Wysockiego jest rysunkiem z natury. Przedstawia mianowicie źródło wypływające wśród ruin monasteru pod Buczaczem, dokąd się wspólnie z Wysockim wybrał na wycieczkę. Pozostały też cztery rytowane widoczki z tego samego miejsca; na jednym z nich umieścił Kielisiński taki napis: „Te 4-ry widoki na pamiątkę wspólnej wędrówki odbytej w 1837 [!] Augustowi Wysockiemu poświęca K. W. K.“ u dołu na lewo „K. W. K. r. z. u. 1836“, na prawo „rob. agf. 1836 5 kwietnia“. Odbitka taka znajduje się w Muzeum Lubomirskich we Lwowie. Nadmienić wypada, że August Wysocki, właściciel exlibrisu nie jest identyczny z osobą, której poświęcił Kielisiński płytę N. inw. 2333 zbioru Pawlikowskich. Dedykację na niej znajdujemy taką: „Augustynowi Wysockiemu

sockiemu profesorowi szkół w Pinczowie swemu pierwszemu Nauczycielowi K. Kielisiński, 1841, 19 lipca w Kurniku“.

A na koniec jedno przypuszczenie. W. Reychman w pracy swej o *Nieznanych exlibrisach polskich* (Warszawa 1910) ogłosił exlibris Dr. Alfonsa Szerleckiego, który dajemy tu w podobiznie na tabl. XXII. Otóż znak ten charakterem swym, kompozycją i emblematyką wskazuje na Kielisińskiego. Przypuszczenie to popiera okoliczność, że Szerlecki w 1831 r. przebywał w Warszawie, jako wojskowy i mógł się z Kielisińskim zetknąć. Nie mam potemu bezpośrednich danych, sądzę wszakże, iż nawet, gdyby mniemanie takie było mylne, umieszczenie exlibrisu Szerleckiego w niniejszym zbiorku, uzasadnić można tem, że jest to jedyny polski znak książkowy owych czasów, który stylowo z twórczością Kielisińskiego daje się powiązać.

Lwów 1925 — 1926

Franciszek Biesiadecki

Tabl. 1.

Exlibris Alexandra Konstantego Batowskiego.

Tabl. II.

Exlibris Józefa Dziędużyckiego.

Tabl. III.

Exlibris
Biblioteki Muzeum im. Dzieduszyckich
we Lwowie.

Tabl. IV.

Exlibris Alexandra Fusieckiego.

Tabl. V.

Exlibris Seweryna Grodzickiego (I).

Tabl. VI.

Seweryna Grodzickiego z r. 1834. W. K.

Exlibris Seweryna Grodzickiego (II).

Tabl. VII.

Exlibris własny K. W. Kielisińskiego.

Tabl. VIII.

Exlibris Ignacego Łosia (I).

Tabl. IX.

Exlibris Ignacego Łosia (II).

Tabl. X.

Exlibris Ignacego Łosia (III).

Exlibris Gwalberta Pawlikowskiego (1).

Faint, illegible text, possibly a title or subtitle, located below the main stamp.

Tabl. XII.

Exlibris Gwalberta Pawlikowskiego (II).

Tabl. XIII.

Exlibris Gwalberta Pawlikowskiego (III).

Faint, illegible text located below the circular stamp.

Tabl. XIV.

Exlibris Gwalberta Pawlikowskiego (IV).

Tabl. XV.

Exlibris Gwalberta Pawlikowskiego (V).

Tabl. XVI.

Exlibris Gwalberta Pawlikowskiego (VI).

Tabl. XVII.

Exlibris Adama Rościszewskiego.

Tabl. XVIII.

Exlibris Leona Rzewuskiego.

Tabl. XIX.

Exlibris Augusta Wysockiego.

Tabl. XX.

Exlibris Teofila Żebrawskiego.

Wydawnictwo Biblioteczne

Tabl. XXI.

Exlibris biblioteki po ś. p. Teofilu Żerdzińskim.

Tabl. XXII.

Exlibris Dra Alfonsa Szerleckiego.

F
24.199